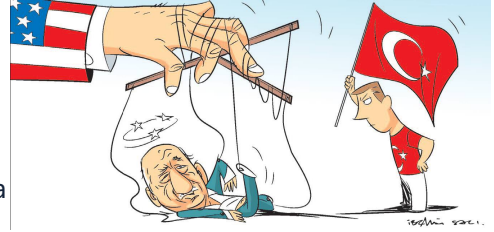

NEBİ MİŞ

15 Temmuz darbe girişimi: Toplumsal algı araştırması

SETA, darbe girişimi sonrasında "**15 Temmuz Darbe Girişimi Toplumsal Algı Araştırması**" başlıklı bir rapor hazırlıyor. 4 Ağustos 2016'da SETA'nın [Ankara](#)'daki merkezinde sonuçları bir panelle paylaşılacak olan raporun ön bulgularından bazı hususları burada paylaşıyoruz. Araştırma 18-24 Temmuz arasında Ankara, [İstanbul](#), [İzmir](#), Trabzon, Adana, Sakarya ve Eskişehir illerinde "**demokrasi nöbeti**" için meydanlarda bulunan 146 kişi ile derinlemesine mülakatlar yapılarak gerçekleştirildi. Saha araştırmasında kişilere; 15 Temmuz gecesi sokağa çıkma motivasyonları, sokakta yaşadıkları deneyimler, darbe girişiminin başarısız olmasının nedenleri, Erdoğan'ın bu süreçteki rolü, FETÖ ve dış güçler ilişkisi, darbe girişimi sonrasında siyasal iktidarın mücadelesi, muhalefet partilerinin darbe girişimine yönelik tutumları, FETÖ'nün darbe girişimindeki rolü, TSK'ya ve emniyet güçlerine bakış, darbe girişimi sonrasında FETÖ'ye ve girişimi gerçekleştiren diğer unsurlara karşı mücadele yöntemleri gibi hususlarda bakış açılarını ölçmeye yönelik sorular soruldu.

1 15 Temmuz darbesine karşı meydanlarda toplananlar kimler?

Meydanlarda siyasi görüş olarak bir çeşitlilik gözlemlense de daha çok muhafazakar ve milliyetçi bir kesim ağırlıktadır. Bu kesimin çoğunu AK Parti, önemli bir kısmını da MHP seçmeni oluşturmaktadır. Özellikle meydanların organizasyonunu yürütenlerin, siyasi çeşitliliğin korunmasına yönelik bir çabanın içinde oldukları gözlemlenmiştir. Örneğin AK Parti ve MHP seçmeninin ağırlıkta olduğu bazı meydanlarda konuşmacıların çoğunluğunun AK Partili olmasından dolayı, konuşma aralarında çalınan marşlar ve müzikler daha çok MHP'ye yakın sanatçılardan seçilebilmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, parti bayrakları yerine Türk bayrakları ile meydanlara gelmekte, hemen hemen her meydanda kısmen Erdoğan'ın resminin olduğu görseller de taşınmaktadır. Ayrıca meydanların hareketlendiği anlar, daha çok Erdoğan için yapılan müzikleri ya da kendi sesinden kayıtların dinletildiği anlardır. Birçok meydanda "**terör örgütü lideri**" yazılı Fetullah Gülen'in kuklaları dolaştırılmaktadır. Taşınan pankartlarda ve atılan sloganlarda "**darbeci FETÖ'cülere idam**", "**şehitler ölmez vatan bölünmez**", "**ya Allah, Bismillah, Allahüekber**", "**tek millet, tek bayrak, tek vatan!**", gibi içerikler ağırlıktadır. Meydanlarda kadın-erkek ve yaş grup dağılımları birbirine nispeten orantılıdır. Nöbete gelenlerin birçoğu ailesi ile gelmektedir.

2 İnsanlar meydanlara nasıl çıktı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu süreçteki rolü neydi?

Darbe girişiminin ilk saatlerinde meselenin anlaşılmasına yönelik bir muğlaklığın olduğu birçok kişi

tarafından dile getirilmiştir. Örneğin Ankara'da yaşayanlar, uçakların ilk alçak uçuşlarını "**başka ülkelerin düşman saldırılarına karşı**" bir hareket olarak yorumlamışlar, İstanbullular ise bir terör saldırısı ile karşı karşıya olduklarını düşünmüşlerdir. İlk anda bir darbe girişiminin olacağına ihtimal vermemişlerdir. İlk gece sokağa mücadeleye çıkanların büyük kısmı Erdoğan'ın görüntülü çağrısından sonra harekete geçmişlerdir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın son on dört yıl boyunca takip ettiği "**sorunları milleti öncelik haline getirerek çözmeye**" politikasının vatandaşlar üzerinde oluşturduğu etki verilen cevaplarda net olarak ortaya çıkmaktadır. Görüşülen kişilerin büyük çoğunluğu FETÖ ile ancak Erdoğan'ın mücadele edebileceğine inanmaktadır. Bu bağlamda 17-25 Aralık darbe girişimi sonrası Erdoğan'ın mücadelesine atfı yapılmakta ve FETÖ tehdidine karşı 15 Temmuz'a kadar Erdoğan'ın toplumun büyük kısmını ikna ettiği belirtilmektedir. Azımsanamayacak sayıda bir topluluk da darbe girişimi olduğunun anlaşılmasından itibaren sokağa çıkmıştır. Sokağa çıkmada etkili olan diğer unsurlar, sala verilmesi, TRT'de darbe bildirisinin okunması, sosyal medyada yapılan çağrılarının yapılması şeklinde sıralanmaktadır. İlk girişim gecesinde darbeye direnişe gidenler bunu bir savaş olarak kodlamakta ve birçoğu "**vatan için**" mücadele ettiğini belirtmektedir. Örneğin İzmir'de ilk gece sokakta olan birisi sokağa çıkma motivasyonunu şu şekilde açıklamaktadır: "**Ülkemizi düşmanlara mı teslim edecektik? Suriye mi olacaktık? Nereye gidecektik? Kimse kabul de etmezdi bizi. Bu yüzden canımdan vazgeçip sokağa çıktım.**" Birçok kişi ilk geceden itibaren her akşam nöbete devam ettiğini belirtmektedir. Özellikle Ankara ve İstanbul'da çatışmaların daha yoğun yaşanmasından dolayı tedirginlik, öfke ve travma diğer şehirlere göre daha derin yaşanmaktadır. Yapılan görüşmelerde anlatımlardan insanların evlerindeyken tedirgin oldukları, meydana indiklerinde diğer insanlarla bir dayanışma içine girdikleri ve bu tedirginliğin yerini umut ve heyecana bıraktığı anlaşılmaktadır. Örneğin ilk gece Ankara'da hafif yaralan bir kişi her akşam düzenli olarak meydana gelmesini şu şekilde açıklamaktadır: "**Evde oturursam, buraya gelmezsem kötü şeyler olacağını hissediyorum.**"

3 Darbe girişimini kim gerçekleştirdi? FETÖ'cü yapılanma nerelerde örgütlüydü?

Görüşme yapılan kişilerin hemen hemen hepsi darbe girişimini TSK içinde yapılanmış FETÖ'cü bir grubun gerçekleştirdiğine kesin olarak inanmaktadır. Ayrıca darbe girişimi bir terör saldırısı olarak değerlendirmekte bu bağlamda birçok kişi Fetullah Gülen ve Abdullah Öcalan kıyaslaması yapmaktadır. FETÖ'cü yapılanmanın sadece TSK'da değil devletin stratejik her kurumunda etkili olduğu belirtilmektedir. TSK içindeki bu darbecilere önemli oranda bu örgütün diğer yapılanmasının da destek verdiğinin altı çizilmektedir. Görüşmecilerin önemli bir bölümü Fetullah Gülen'e en başından bu yana şüphe ile baktığını belirtmiş ancak önemli bir kısım da 17-25 Aralık sonrası bu kişinin "vatan haini" olduğuna yönelik görüşünün netleştiğini belirtmektedir. 15 Temmuz gecesi ise bu görüşlerinin pekiştiğini sözlerine eklemektedirler. Fetullah Gülen'in gerçek yüzünü sonradan anlayanlar FETÖ'cü yapılanmanın kendilerini kandırdığını söylemektedir. İstanbul'da görüşülen bir katılımcının "**Tehlikenin farkına geç varıldı. Bunlar sinsî, korkak, yalancı ve münafıklar**" temelindeki tanımlamasına diğer kişi "**Hastalıklı yapılarını dersanelerine gittiğim zaman görmüştüm. O gün bugün mücadele ediyorum**" şeklinde cevap vermektedir.

4 Ordu içindeki FETÖ'cü yapılanmanın silahlı kalkışmasında dış güçlerin etkisi var mı?

Görüşmeye katılanların neredeyse tamamı darbe girişiminin ardında dış güçlerin olduğuna vurgu yapmaktadır. Cevapların büyük bir kısmı ABD'nin bu darbe girişiminin ardında parmağı olduğunu dile getirmektedir. Bunu söylerken Fetullah Gülen'i zaten ABD'nin bir araç olarak kullandığı dile getirilmekte ve Gülen "**ABD'nin maşası, kuklası**" olarak tanımlanmaktadır. Adana'da görüşme yapılan bir kişi "**Başıma taş düşse bile bunun sorumlusu ABD'dir**" söylemiyle kendisi için meselenin net olduğunu belirtmektedir. Ankara'da 25 yaşında bir öğretim görevlisi bu hususta şu yorumu yapmaktadır: "**Amerika ve NATO'nun ciddi desteği olduğunu düşünüyorum. Havada uçan F-16'lara yakıt ikmali yapan tanker uçakların İncirlik'ten kalkması bunu destekleyen bir durum bence.**" İzmir'den 29 yaşındaki bir kadın esnaf ise bu konuda şu yorumu yaptı: "**Apo'nun bize teslim dönemi ile Gülen'in ABD'ye teslimi aynı döneme denk geliyor. Başka söze gerek yok sanırım.**"

5 Yeni dönemde darbecilerle hesaplaşmada siyasetten beklentiler neler?

Darbecilerin nasıl yargılanması gerektiğine yönelik soruya cevap verenlerin önemli bir oranı "**idam edilmeli**" cevabını verirken, idam konusunda kararsız ve karşı olanlar da azımsanamayacak düzeydedir. İdamın geri getirilmesi meselesi çoğu kez Abdullah Öcalan, teröre karışanlar, tecavüzcüler ve vatan hainleri için de uygulansın argümanı ile birlikte savunulmaktadır. Diğer taraftan idam geri gelse bile belirli bir süre ve sadece darbeciler için getirilmesi gerektiğini savunanlar da bulunmaktadır. Kararsız ve karşı çıkanların argümanlarının başında süreçte araya suçsuz olanların da karışabileceği ve adil yargılama endişesi gelmektedir. İstanbul'dan bir görüşmeci, "**Af uygulanamaz. Arkadaşlarım vuruldu benim. İdamı kesinlikle onaylıyorum**" derken aynı şehirden başka bir kişi, "**İdam etmeliler, hepsini asmaları; askersin, her şeyini devlet veriyor ne zorun var da darbe yapmaya kalkışıyorsun**" şeklinde görüş belirtmektedir.

Yasal Uyarı: Yayınlanan köşe yazısı/haberin tüm hakları Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Kaynak gösterilse veya habere aktif link verilse dahi köşe yazısı/haberin tamamı ya da bir bölümü kesinlikle kullanılamaz.

Ayrıntılar için lütfen tıklayın.

YAZARIN ÖNCEKİ YAZILARI

Tüm Yazıları >

- > **HDP'de neler oluyor? (18.6.2016)**
- > **Paralel demokrasi anlayışı ve özgürlük illüzyonu (12.3.2016)**
- > **İdeolojiden pragmatizme CHP'nin yeni anayasa sınavı (20.2.2016)**

SABAH

SABAH